

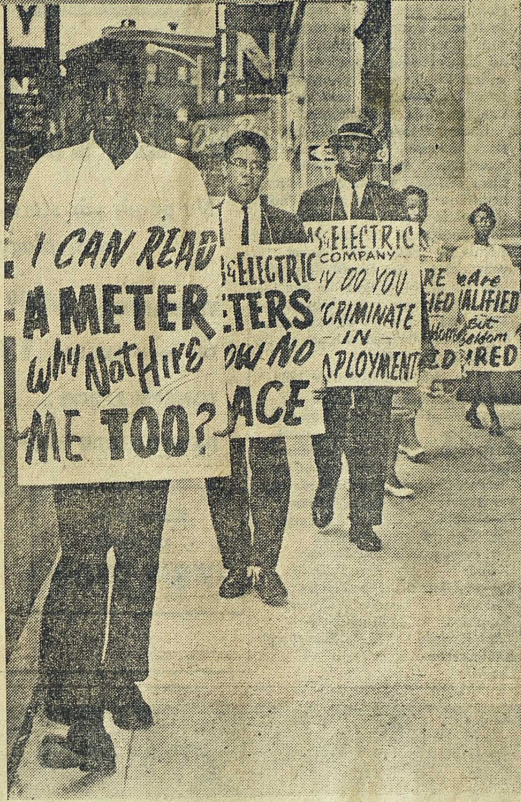
HERBERT
TINGSTEN

Framstegets svårigheter

EN VÄLDIG majoritet amerikaner önskar, enligt valutslagen och opinionsundersökningarna, likställighet mellan raserna och segregationens totala undanröjande. Den nuvarande presidenten går bestämt på denna linje, liksom hans företrädare Eisenhower, Truman och Franklin Roosevelt. Högsta domstolen har i en rad utslag efter kriget, ofta påtagligt stridande mot tidigare judiciella grundlagstolkningar, inom skilda områden utdömt diskriminering som brott mot författningen. Ett flertal inom kongressens båda hus är solidariska med den verkställande och den dömande makten. Den intellektuella opinionen, som företräds av författare, professorer och publicister, utgår från att några rasskillnader som kan motivera "det vita våldet" och segregation av vita och svarta inte finns, ja, att själva uttrycket ras är tvivelaktigt och missvisande; undantag är blott ett fåtal extremister i Södern, vilkas teorier om rasenskaper av forskningen för länge sedan förvisats till villfarelser och vidskepelsens utmarker.

I detta läge frågar man sig, måste särskilt varje västeuropé fråga sig, varför framsteget går så långsamt, varför det tar årtionden att betvinga de tredskande i något tiotal sydstater. Jag skall här söka summera några av de viktigaste förklaringsgrunderna; i följande artiklar skall jag beröra andra, mera speciella orsaker till svårigheterna.

Högsta domstolens utslag, som spelat den största rollen i utvecklingen efter kriget, gäller i praktiken blott det eller de fall som kommer före i en process, och några möjligheter att generellt tillämpa de i utslagen angivna grundsatserna har domstolen inte. Att dra en sak från den lägsta statsdomstolen till den högsta unionsdomstolen tar i regel omkring fyra år; kostnaderna är mycket stora, och inte sällan lägger NAACP, som främst sköter dessa processer, ned 100 000 dollar på ett enda rättsfall. Om utslaget om desegregation i skolorna av år 1954 har det kunnat sägas att dess realiserande kräver processande under årtionden. Men härtill kommer att delstaternas representation ändrar lagstiftningen i medvetet syfte att sabotera de en gång fällda utslagen och framtvunga nya processer. Man beslutar exempelvis en lag som inte säger ett ord om segregationen, men överlämnar åt de lokala organen att ordna skolfrågorna (i visshet om att dessa organ i praktiken skall tillämpa segregation), eller man bestämmer att offentliga

Negrer i Baltimore demonstrerar för likställighet vid anställningar.

skolor skall avskaffas och staten i stället ge anslag till privatskolor (vilka kan segregera); i båda dessa fall, liksom i många liknande, river unionens högsta domstol i sinom tid sönder statslagen, men extremisterna har vunnit några års uppskov. För ett par år sedan ägnade staten Louisianas lagstiftning nästan en hel session åt att hitta på möjligheter att kringgå den av högsta domstolen förkunnade principen; man talade öppet om att det gällde "att lagstifta och processa".

I stort sett kan en process av denna art endast anhängiggöras av enskilda personer; det unionella justitiedepartementet kan visserligen inskrida med utredningar och i viss mån med advokathjälp, men kan endast i mycket begränsad omfattning börja rättegångar (var gränsen går är osäkert och omstritt). Därför blir enskilda påtryckningar ofta hinder för processer. Det fordras stort mod för en negerfamilj att i den djupa Södern begära att få sina barn satta i samma skola som vita eller att klaga över att vederbörande tjänsteman vägrat registrering till rösträtt. Det fordras mod inte bara därför att omedelbara represalier hotar, utan också därför att de barn som

kommer till en blandad skola ibland (långtifrån alltid) utsätts för den mest gemena förföljelse av de vita kamraterna — det var gripande att se hur negerungdomarna vid läroverket i Little Rock för fem år sedan flydde till de bilar som väntade på dem utanför skolhuset. I en liten stad i Mississippi begärde för ett par år sedan 53 negrer att bli registrerade för rösträtt; 51 av dem var anställda hos vita och förlorade sina platser. I samma stat har hittills ingen enda negerfamilj begärt inträde i vita skolor. Den unge man, James Meredith, som nu i höstas fick rätt att bli inskriven vid Mississippis statsuniversitet har med rätta kallats en hjälte.

Presidenten har i regel inte be-

Herbert Tingstens artikelserie om rasfrågan i USA, som inleddes i Dagens Nyheter den 23 december, fortsätter här med en sammanfattning av hindren för raslikställighet.

fogenhet att säkra tillämpningen av de rättsgrundsatsen det här gäller. Han kan inskrida blott om en statlig myndighet direkt vägrar att efterkomma ett domstolsbeslut. I de två fall då detta skett (Arkansas 1957, Mississippi 1962) har presidenten mest sända unionstrupper till den tredskande delstaten för att framtvunga lydning. Jag vill tillägga att dessa åtgärder enligt uppfattningen hos de negrer jag träffat varit av stort värde även indirekt; de har först uppmärksamheten på orättvisorna och klarlagt att unionens makt dock i sista hand kan brukas för att trygga rätten.

Till stor del är alltså maktfördelningen, den statliga självstyrelsen, legalismen i Amerikas författningssystem förklarigen till framstegets långsamhet. Men andra, mindre påtagliga, orsaker bör åtminstone antydans. Konformism, feghet, ljumhet präglar i mycket

sig för domstolsutslagen, men hos de flesta är detta krav halvhjärtat, och endast en minoritet av moralister och passionerade känner sig engagerad i reformarbetet. Det är svårt för majoriteten att bli upphetsad över avlägsna orättvisor.

Denna halvhet präglar också politikerna i Norden. De förkunnar att författningens heliga principer måste genomföras, att högsta domstolens utslag måste respekteras, att Södern alltså måste böja sig. Men endast sällan uttalar sig en politiker med kraft mot själva fördomarna, han söker inte riva sönder den väv av traditionella föreställningar som är eländets bakgrund. Det är typiskt då Kennedy i författningens namn

inskrider mot Mississippiguvernören Barnett utan att med ett ord kritisera den syn på rasfrågan som Barnett företräder.

Den förut åberopade rättighetskommittén framför i sitt betänkande av år 1961 en rad rekommendationer. De går huvudsakligen ut på att unionens befogenheter skall utvidgas, så att dess ämbetsmän och domare direkt skall kunna verka för likställighet och integration. Uppenbarligen är reformer i den riktningen behövliga för att man skall påskynda framsteget; det är snarast groteskt att unionen inom stora områden skall sakna möjlighet att tillämpa regler som av högsta domstolen förklaras inskrivna i själva författningen. Men denna utvidgning av unionsmakten stöter på motstånd inte bara bland Söderns segregationister, utan även bland politiker och byråkrater inom delstaterna i norr — man fruktar, inte alldeles utan skäl, att staternas självstyrelse generellt ytterligare skall minska. Därför har Kennedy en stor och svår uppgift framför sig om en effektiv lagstiftning rörande medborgerliga rättigheter.

HERBERT TINGSTEN

BARRÈS HUNDRA ÅR

I HÖST var det hundra år sedan Maurice Barrès föddes. Men man har inte skrivit mycket om saken. Lever Barrès ännu, läses han? Frågan har ställts i Figaro Littéraire. De författare som besvarat den tycks vara tveksamma; Mauriac förklarar att gestalten Barrès är mera levande än de böcker han skrev, men tänker sig möjligheten av en förändring; kanske skall man vid hundraårsminnet av Gides födelse — om sju år — sätta Barrès författarskap högre än den store medtävlarens och motståndarens. Tanken verkar väl godtycklig, en tröst som Mauriac inte riktigt tror på. I andra svar på enkäten framträder ännu starkare tvivlet på att Barrès är en levande författare. I den bok som den gamle reaktionären Henri Massis skrivit till hundraårsdagen ("Barrès et nous") påstås med sådan iver att Barrès borde läsas att man förstår att ungdomen inte läser honom. Frågar man bokhandelsfolk eller unga människor blir saken klar: Barrès är ett stort namn, men han lever inte, han läses inte.

Mauriac snuddar vid den idéhistoriska förklaring som synes vara den avgörande. Barrès berömmelse och popularitet berodde på med lidelse och talang företrädda tankelinjer, som under några årtionden kring sekelskiftet var samlande för stora grupper i Frankrike, framför allt inom den franska ungdomen. I det första världskriget kulminerade dessa strömningar; då Barrès dog år 1923, fem år efter segern, var han redan föråldrad.

Den ena linjen betecknas av omvändelsen från egocentrisk nihilism till social aktivism. Den unge Barrès hade ungefär samma "program" som Gide sedan under ett halvsekel framförde i olika versioner. Han skrev "Jagkulten", proklamerade att man "måste känna så mycket som möjligt, under det att man analyserar så mycket som möjligt", utan bundenhet vid någon åskådning; "från vilken utgångspunkt man än betraktar den är världen och vår

Bilden visar den franske författaren och politiker Maurice Barrès, tecknad av Henry de Nolbac. Här skriver Herbert Tingsten om Barrès med anledning av hundraårsminnet av hans födelse.

egen existens tumult utan mening". Men denna totala skepsis eller "disponibilitet" fann han ledsam och ofruktbar; det gällde att finna en utgångspunkt för handlandet, "ett axiom, en religion eller en furste bland människor". Ståndpunkten fann han i nationalismen, först förkroppsligad i Boulanger, sedan utformad till ett slags tro på traditionen och den franska andan, "jorden och de döda". Han blev därigenom en föregångare till den politiska anti-intellektualismen, myteteorin — senare mera systematiskt framställd av Sorel — och skilda fascistiska ideologier. Hoppet från nihilism till tro var visserligen inte något nytt — det är en välkänd process inom religionen — men det var relativt nytt inom politiken, och Barrès utförde det med både intellektuell elegans och folklig tjuskraft. Det blev något förnämnt och oåtkomligt med denna åskådning, som man valde som en uniform, utan att riktigt tro på den. Hela greppet har sedan blivit så vanligt och genom de nationalistiska ideologierna så blamerat att det inte är gångbart bland gymnasister.

Med den "tro" Barrès sade sig finna har det inte gått bättre. Bar-

rès berömmelse måste ses mot bakgrunden av de förlorade provinserna — dessa "prinsessor i fångenskap" — revanschanten, patriotligan, de unga generationer för vilka "Vogesernas blå linje" kunde bli ett livsnehåll. Då de båda "lothringska furstarna" Poincaré och Barrès hyllades i de återvunna städerna efter kriget var målet nått och den nationalistiska ideologin i sin gamla form förbrukad. Som politiker, publicist och författare hade Barrès gjort mycket för att besudla sin egen åskådning (uppträdandet i Dreyfusaffären, de vulgära hatartiklarna mot tyskarna och "den inre fienden"); och efter krigets slut var inte revanschpatriotismen ett skydd.

Det förblivande hos Barrès synes mig vara den medvetenhet, spänning och förtvivlan som låg bakom omkastningar, aktioner och teatraliska åtbörder. Denna sida hos Barrès framträder främst i de många banden av hans anteckningar, där man bland anekdoter, notiser och prat ibland finner innerliga och gripande ord. Tyvärr finns bland de många böckerna om Barrès ingen biografi som ger en bild av hans personliga liv.

HERBERT TINGSTEN